

- 10) Мала академія наук;
11) спортивно-оздоровчі гуртки.

Як справедливо узагальнює Т. Філатєва, сучасна позашкільна освіта представлена художньо-естетичним, еколого-натуралістичним, туристсько-красознавчим, науково-технічним, дослідно-експериментальним, оздоровчим, соціально-реабілітаційним напрямками [5].

Крім загальнодидактичних принципів організації, цей особливий вид діяльності учнів, за М. Фіцулою, має свої специфічні принципи організації: добровільний характер участі дитини; суспільна спрямованість діяльності, розвиток винахідливості й творчості, тісний зв'язок з навчальною роботою.

Отже, позашкільна діяльність учнів є важливою педагогічною проблемою, що викликає інтерес у вчених, регламентується положеннями державних документів, має науково виважені теоретико-методологічні засади.

Список використаної літератури

1. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні: дис. д-ра пед. наук: 13.00.01. Київ, 2008. 470.
2. Левчук М. Позашкільна освіта у Полтаві: в яку секцію чи гурток записати дитину. URL: <https://kolo.news/category/osvita/15966> (дата звернення: 10.11.2020 р.).
3. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 09.11.2020 р.).
4. Педагогіка. Інтегрований курс теорії та історії : навчально-методичний посібник : у 2 ч. / за ред. А. М. Бойко. Київ: ВІПОЛ; Полтава : АСМІ, 2004. Ч. 2. 504 с.
5. Філатєва Т. В. Позашкільна освіта як історико-педагогічна проблема. *Науковий вісник Донбасу*. 2014. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2014_4_21 (дата звернення: 11.11.2020 р.).

Ілля ВОЛИК

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ДУХОВНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Запити ринку сучасної галузі освіти до професійної мобільності особистості вчителя окреслюють нові принципи його духовної зрілості, що робить актуальним визначення сутності, структури й особливостей розвитку духовної зрілості майбутніх учителів. Характерними рисами зрілої особистості вчителя є творчий підхід до справи, розуміння інших і толерантність.

У сучасних педагогічних дослідженнях висвітлено такі аспекти духовного розвитку майбутніх учителів, як структурно-функціональні аспекти духовно зрілої професійно-педагогічної діяльності (К. Абульханова-Славська, Л. Божович, Г. Вашченко, А. Макаренко, А. Петровський, А. Реан, В. Сухомлинський).

Водночас питання визначення психолого-педагогічних основ розвитку духовної зрілості майбутніх учителів досі залишається відкритим. Зокрема, потребують розгляду аспекти інтеграції концептуальних та технологічних засад розвитку духовної зрілості майбутніх учителів в освітньому середовищі педагогічного закладу вищої освіти.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень, якості професійної підготовки майбутніх учителів у педагогічних ЗВО дозволили виявити суперечність між суспільною потребою особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів та недостатнім вивченням у психолого-педагогічній науці теоретико-методичних основ становлення цього процесу.

Мета дослідження полягає у розкритті психолого-педагогічних основ розвитку духовної зрілості майбутніх учителів. Для досягнення поставленої мети на різних етапах наукового пошуку використано комплекс таких взаємопов'язаних теоретичних методів:

систематизація теоретичних та емпіричних даних для обґрунтування психолого-педагогічних основ розвитку духовної зрілості майбутніх учителів.

За обраною методологією проведення дослідження, ми обґрунтуємо психолого-педагогічні основи розвитку духовної зрілості майбутніх учителів в умовах педагогічних ЗВО із позицій її розгляду як багатокomпонентного феномена, розвиток складових якої здійснюється на підставі диференціації концептуальних підходів, які є найефективнішими та найдієвішими у діапазоні їхнього продуктивного використання у розвитку складових розвитку духовної зрілості майбутніх учителів.

Розв'язок проблеми визначення психолого-педагогічних основ розвитку духовної зрілості потребує інтеграції її структурних компонентів і концептуальних засад формування шляхом комплексного розширення рамок розгляду цього питання. Дієвість розвитку цього виду може бути забезпечена лише комплексним використанням тих концептуальних підходів розвитку зрілості особистості, які показали свою ефективність у межах досягнення певними скоординованими стратегіями окремих завдань особистісно-професійного розвитку.

Розуміння завдань і способів розвитку духовної зрілості майбутнього вчителя здійснюється за двома підходами: психологічним і педагогічним. Предметом психологічного вивчення у цьому явищі є процес і результат розвитку особистості, з'ясування наявних і потенційно можливих особистісно-професійних якостей в умовах особистісно-орієнтованої професійної підготовки. Завданнями психологічного підходу до розвитку особистісно-професійної зрілості є визначення: вихідних рівнів сформованості особистісно-професійних якостей у конкретних осіб – майбутніх учителів і їхніх конкретних групах; результатів професійної підготовки, включаючи те, які показники особистісно-професійної зрілості реально сформовані, а які завдання залишилися невиконаними; того, які фактичні перетворення в особистісно-професійній зрілості майбутнього учителя виявилися продуктивними та професійно значущими, а які – непродуктивними; наскільки успішним був процес особистісно-професійного розвитку та з якими труднощами довелось зіштовхнутися.

Другий – педагогічний підхід до особистісно-професійного розвитку, що розуміється як цілеспрямоване виховання або, за визначенням А. Макаренка, проектування особистості [1]. Цей підхід до визначення завдань і способів розвитку професійної зрілості особистості передбачає обов'язкове з'ясування особистісно-професійних якостей майбутнього вчителя для його відповідності вимогам держаних освітніх стандартів. Педагогічний підхід передбачає розробку педагогічних технологій, які визначають свої прийоми та способи формування важливих особистісно-професійних якостей майбутнього вчителя.

Нетотожні один одному психологічний і педагогічний підходи до розвитку духовної зрілості майбутнього вчителя утворюють нерозривну єдність.

Результати дослідження засвідчують досягнення його мети, що стало підґрунтям для формулювання таких висновків: на основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку духовної зрілості майбутніх учителів встановлено два домінуючі способи впливу на особистість: визнання пріоритету особливих, індивідуальних ознак особистості над узагальненим соціальним замовленням суспільства та пріоритет загальних соціальних вимог над різноманітністю підходів особистісно зорієнтованої спрямованості професійної підготовки. Поєднання цих двох підходів на засадах синергетичної методології забезпечує все багатство становлення компонентів розвитку духовної зрілості майбутнього вчителя, полегшує знаходження кожною особистістю свого місця у професійно-педагогічній діяльності, починаючи від усвідомлення власних освітніх можливостей, прагнень і завершуючи прийняттям соціального замовлення суспільства на професійну готовність вчителя.

Список використаної літератури

1. Макаренко А. С. Методика виховної роботи. Київ : Рад. школа, 1990. 336 с.